

GORNJA LENDAVA IN OKOLICA

Oglejmo si zdaj gornjelendavski grad. Grič, ki ga zaradi na njem rastočih vrtnic imenujemo »Šipkov bregj«.

Glej, glej, kdo pa tam letuje med temi brzonogimi srnami? To so grajske cvetke, kot popki vrtnic (šipkov) grajsko-grofovske gosposčine.- Toda vrtnice so k vrtnicam - šipkom.

Tukaj so Kristal iz Bolezije; Pavel Bulonjski; Bares Rivan; Kapitan Kristi; Slava iz Dijona; Julij Margotin; Tea Gosederg Boultonska; Maria Hausmann; Spominka iz Razslave; Hilbra Marmonetto; Viktorija iz Bretagne; Elizabeta cesarica itd.! Kako lepo krasijo grajsko pročelje.

Celi grad je sredi lepih rožic in kako lep, častitljiv gozd ga obkroža. Tu lahko vidiš znamenita vrtna drevesa: cedrovina smreka; ameriški bor; vzvišena jelka; tulipanska platana; razvejana platana; bukev; orientalska tuja; akacija; bela breza; tisa; zelenika (bezeg); tri vrste lip; brinjeva vrsta itd...

Grad je zgrajen na skali in je eden najstarejših. Obzidje, ki je štirioglato, dolgo 515 korakov, v velikosti 800 stopal (čevljev), razumemo pri tem skalo, na kateri je grad zgrajen. Čas njegovega nastanka je - razumljivo - temno skrit. V rokah imam darilno pogodbo iz leta 1604, iz katere je razvidno, da je okoli tega leta bil v rokah nekega barona Tomaža Zichyja, skupaj z Mursko Soboto, ki ga je daroval mojim prednikom z vsem posestvom in kraljevskimi pravicami vred.

V darilni listini ne piše Lendava, ampak Lyndva, in zgoraj v njej ne piše Széchy, ampak Zichy. Začne se pa: »Mi Tomaž Zéchy iz Rimaszehi - ja, svete cesarske Vzvišenosti in kraljevi svetovalec in svobodni baron gradov Gornja Lendava, Murska Sobota, Zechy Zigeta, Balog - a itd. - predajemo spominu v

našem gradu Gornja Lendava dne 3. julija leta tisočšestocetrtega - Tomaž Zichy - l.r.«

Razumljivo, da nam je bil najbolj v spominu še grof Leopold Nádasdy, ki je leta 1836 zgradil župnišče; leta 1828 dve krčmi in je po vsej verjetnosti dal preurediti tudi grad. V njegovem času je bilo tukaj glavno mesto Slovenske Krajine - tu je bila prestolnica.

On je to prodal vojvodi Ditrichstein za 600.000.- Forintov z vsemi zraven spadajočimi gosposčinami. Sem so spadale: Serdica, Bakovci, Krog, Mačkovci, Polana, Metnjek (?), Prosenjakovci, Šalovci, Dolič.

Od vojvode Ditrichsteina je vse prešlo na grafico Herberstein. Od nje jo je odkupila »Belgijska Banka«, ki je lepo veleposestvo razdrobila in ga zopet prodala.

Z ubogo Gornjo Lendavo so se ti tujci tako poigrali kot s kako žogo - samo v enem mesecu je šlo skozi koliko rok!? Bile so to: Amsterdamska banka; Anglika; Bruseljska, Avstrijska hipotetično-kreditno-predujemska banka. Za njimi ga je posedoval Almasy Ede 14 let, od njega ga je kupil grof Szecsenyi Teodor, - ki je sedanji lastnik.

Grajska notranjščina je lepa - razkošno okrašena. Ima znamenito klet, ki je vdolbena v skalo in je celo nadstropna. Iz leta 1712 je en sod, ki drži 666, drugi 200, tretji pa 100 akovov (op. akov je 56 litrov).

Nekdaj - tako izgleda - je moglo biti v njej mnogo vina. Zelo star kletar - ki na zunaj izgleda star okoli 77 let - zna mnogo pripovedovati o gornjelendavskih dobrih časih. Komaj najde besede, da more povedati, koliko in kako dobrega vina je bilo nekdanj v kleti, imenovani »velika cerkev«, in kakšne veselice so se odigravale v njej! »Resnično, ni več tako, kot je nekdanj bilo!«

»Glej ta prostor tukaj! Gospod župnik in moja malenkost sva tukaj ob gospodini gostoljubnosti uživala najprijetnejše trenutke.

Ali je možno še kaj boljšega, kakor da človek dolgočasno življenje izpolni s toplo ali mrzlo kavo, sladoledom, z dišnjami in drugimi tečnimi koščki?! Gotovo mi bodo vedno ostali v spominu užitek polni trenutki, katerih se bom vedno s hvaležnim srcem spomnil.

Tukaj pred nama je sadovnjak, kateremu skorajda ne najdemo enakovrednega. Kako polna so drevesa z najlepšimi sadjem!

Tu so: harlenska reneta, gorska reneta, nebeška in angleška granatka; kanadka in pariška reneta, ulmska zimska jabolka; ananasova reneta, silezijska jagodna jabolka; plemenita vojvodinska; bele zimске; rdeče jesenske; rdeče, rjavordeče, pogačna itd. jabolka... pa koliko še sliv in hrušk najlepših vrst... le kdo bi jih mogel naštet!

Pa glej še ta lepi, rigolani vinograd! Tu je slavna gornjelendavska drevesnica!

Odtod se vidi takozvana »Zgornja Krčma« - tam v tej veliki graščinski hiši je notariat, poštni urad, pa še žandermerijska postaja.

Zdaj pa še en pogled! Pa... nič ne bo... mrak spušča zaveso in zakriva pred nami razgled...

Schapy J.

Prispevek je bil objavljen v časopisu VASMEGYEI LAPOK, dne 14. septembra 1882, števil. 74, str. 1 kot podlistek (Törzsa) pod naslovom: GORNJA LENDAVA IN OKOLICA III. Podpisani je Schapy J. (Jožef), ki je bil od 6. januarja 1877 do 20. junija 1882 kaplan v Gornji Lendavi (Grad) pri župniku Jožefu Šiftarju. Prispevek je bil objavljen dva meseca in pol po njegovem odhodu iz Gornje Lendave.

Podlistek je za Župnijsko kroniko iz madžarsčine prevedel Ivan Pucko, ki je bil od 01. maja 1951 do 15. septembra 1954 tukaj kaplan pri župniku Ivanu Kolencu, sedaj pa živi kot upokojeni župnik in častni kanonik v Slovenja vasi, župnika Hajdina.

Štefan KUCHAR, župnik

